

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન (ફોર કન્સેન્ટ કવોશિંગ) નં. ૮૪૩૩/૨૦૨૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી એમ. કે. ઠક્કર

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

=====

દેવાયતભાઈ શામળાભાઈ કાલોતરા

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી આશિષ એમ. ડગલી (૨૨૦૩)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી નીરજ શર્મા

સામાવાળા નં. ૨ તરફે વકીલ શ્રી અભિષેક ખુમાણ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી એમ. કે. ઠક્કર

તારીખ : ૩૧/૦૭/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. નિયમ તુરંત પરત કરવાપાત્ર. વિદ્વાન એપીપી શ્રી શર્મા અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી ખુમાણ સંબંધિત સામાવાળાઓ વતી નિયમની નોટિસ સ્વીકારે છે.

૨. હાલના અરજદાર પૂરતી, ભારતીય ન્યાય સંહિતાની કલમ ૧૦૮, ૩૫૧(૩) અને ૫૪ તેમજ મની લેવિંગ એક્ટની કલમ ૫, ૪૦ અને ૪૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે મૂળી પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લો સુરેન્દ્રનગર ખાતે નોંધાયેલી ૧-સી.આર. નં. ૧૧૨૧૧૦૩૫૨૬૦૦૯૫/૨૦૨૬ વાળી એફઆઈઆર તેમજ તેમાંથી ઉદ્ભવતી તમામ આનુષંગિક કાર્યવાહી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા માટે હાલની અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩. શરૂઆતમાં જ, સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોએ રજૂઆત કરી હતી કે પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદનો સુખદ ઉકેલ આવી ગયો છે અને ફરિયાદી તેમજ ભોગ બનનાર બંનેએ વાદગ્રસ્ત એફઆઈઆર રદ કરવા માટે પોતાની સંમતિ આપી દીધી છે. તેમના સોગંદનામાનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

૪. ભોગ બનનાર સંજયભાઈ ઉર્ફે ચંદુભાઈ ઈશ્વરભાઈ બાવળિયા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલું સોગંદનામું નીચે મુજબ વંચાય છે:

“હું, નીચે સહી કરનાર સંજયભાઈ ઉર્ફે ચંદુભાઈ ઈશ્વરભાઈ બાવળિયા, પુરુષ, ઉંમર વર્ષ ૩૬, રહેવાસી ગઢડા, તા. મૂળી, સુરેન્દ્રનગર આથી સોગંદપૂર્વક નીચે મુજબ જાહેર કરું છું:

૧. હાલના કેસનો ભોગ બનનાર હોવાથી, હું કેસની હકીકતો અને સંજોગોથી વાકેફ છું, તેથી હાલની અરજીના સમર્થનમાં હાલનું સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

૨. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મૃતકના મૃત્યુના અનુસંધાને, અરજદાર સામે ભારતીય ન્યાય સંહિતાની કલમ ૧૦૮, ૩૫૧(૩) અને ૫૪ તેમજ મની લેવિંગ એક્ટની કલમ ૫, ૪૦ અને ૪૨ હેઠળના ગુનાઓ માટે મૂળી પોલીસ સ્ટેશન, સુરેન્દ્રનગર ખાતે સી.આર. નં. ૧-૧૧૨૧૧૦૩૫૨૬૦૦૯૫/૨૦૨૬ થી તારીખ ૨૦.૩.૨૦૨૬ ના રોજ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી.

૩. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે હાલમાં અરજદારો અને મારી વચ્ચેનો વિવાદ સુખદ રીતે ઉકેલાઈ ગયો છે, હવે અમારી વચ્ચે કોઈ અદાવત કે ફરિયાદ રહેતી નથી, સંજોગોના આ ગણ હેઠળ, જો નામદાર કોર્ટ અરજદાર પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૪. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા ભાઈ સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ મિત્રતાના આધારે અરજદાર પાસેથી પૈસા ઉછીના લીધા

હતા અને દેવાયતભાઈને કોઈ રકમ કે વ્યાજ ચૂકવ્યું ન હતું અને વધુમાં દેવાયતભાઈએ પણ હવે મારા ભાઈના દુઃખદ અવસાનના કારણે પોતાના પૈસા જતા કર્યા છે અને તે રીતે પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન થયું છે.

૫. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા ભાઈ સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ અથવા પરિવારના સભ્યોએ હાલના અરજદારોની તરફેણમાં કોઈ દસ્તાવેજ કે બાનાખત કર્યું નથી અને જમીન/મિલકતનો કબજો પણ અમારી પાસે જ છે, તે રીતે અમારી વચ્ચે મામલો થાળે પડ્યો છે.

૬. હું વધુમાં જણાવું છું કે આ સુખદ સમાધાનને ધ્યાનમાં રાખીને, જો નામદાર કોર્ટ બીએનએસએસ ની કલમ ૫૨૮ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને હાલના અરજદારો પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૭. હું કોઈપણ અયોગ્ય દબાણ વિના મારી મુક્ત ઈચ્છા અને મરજીથી આ સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

ખાતરી

ઉપર જે જણાવેલ છે તે મારી જાણકારી, માન્યતા અને માહિતી મુજબ સાચું છે અને હું માનું છું કે તે સાચું છે.”

પ. ભોગ બનનાર ટમુબેન ગોપાલભાઈ બાવળિયા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલું સોગંદનામું નીચે મુજબ વંચાય છે:

“હું, નીચે સહી કરનાર ટમુબેન ગોપાલભાઈ બાવળિયા, સ્ત્રી, ઉંમર વર્ષ ૩૨, રહેવાસી ગઢડા, તા. મૂળી, સુરેન્દ્રનગર આથી સોગંદપૂર્વક નીચે મુજબ જાહેર કરું છું:

૧. હાલના કેસમાં ભોગ બનનાર હોવાથી, હું કેસની હકીકતો અને સંજોગોથી વાકેફ છું, તેથી હાલની અરજીના સમર્થનમાં હાલનું સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

૨. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મૃતકના મૃત્યુના અનુસંધાને, અરજદાર સામે ભારતીય ન્યાય સંહિતાની કલમ ૧૦૮, ૩૫૧(૩) અને ૫૪ તેમજ મની લેવિંગ એક્ટની કલમ ૫, ૪૦ અને ૪૨ હેઠળના ગુનાઓ માટે મૂળી પોલીસ સ્ટેશન, સુરેન્દ્રનગર ખાતે સી.આર. નં. ૧-૧૧૨૧૧૦૩૫૨૬૦૦૮૫/૨૦૨૬ થી તારીખ ૨૦.૩.૨૦૨૬ ના રોજ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી.

૩. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે હાલમાં અરજદારો અને મારી વચ્ચેનો વિવાદ સુખદ રીતે ઉકેલાઈ ગયો છે, હવે અમારી વચ્ચે કોઈ અદાવત કે ફરિયાદ રહેતી નથી, સંજોગોના આ ગણ હેઠળ, જો નામદાર કોર્ટ અરજદાર પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૪. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા પતિ સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ મિત્રતાના આધારે અરજદાર પાસેથી પૈસા ઉછીના લીધા હતા અને દેવાયતભાઈને કોઈ રકમ કે વ્યાજ ચૂકવ્યું ન હતું અને વધુમાં દેવાયતભાઈએ પણ હવે મારા પતિના દુઃખદ અવસાનના કારણે પોતાના પૈસા જતા કર્યા છે અને તે રીતે પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન થયું છે.

૫. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા પતિ સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ અથવા પરિવારના સભ્યોએ હાલના અરજદારોની તરફેણમાં કોઈ દસ્તાવેજ કે બાનાખત કર્યું નથી અને જમીન/મિલકતનો કબજો પણ અમારી પાસે જ છે, તે રીતે અમારી વચ્ચે મામલો થાળે પડ્યો છે.

૬. હું વધુમાં જણાવું છું કે આ સુખદ સમાધાનને ધ્યાનમાં રાખીને, જો નામદાર કોર્ટ બીએનએસએસ ની કલમ ૫૨૮ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને હાલના અરજદારો પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૭. હું કોઈપણ અયોગ્ય દબાણ વિના મારી મુક્ત ઈચ્છા અને મરજીથી આ સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

ખાતરી

ઉપર જે જણાવેલ છે તે મારી જાણકારી, માન્યતા અને માહિતી મુજબ સાચું છે અને હું માનું છું કે તે સાચું છે.”

૬. ભોગ બનનાર સજ્જનબેન ઈશ્વરભાઈ બાવળિયા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલું સોગંદનામું નીચે મુજબ વંચાય છે:

“હું, નીચે સહી કરનાર સજ્જનબેન ઈશ્વરભાઈ બાવળિયા, સ્ત્રી, ઉંમર વર્ષ ૫૩, રહેવાસી ગઢડા, તા. મૂળી, સુરેન્દ્રનગર આથી સોગંદપૂર્વક નીચે મુજબ જાહેર કરું છું:

૧. હાલના કેસમાં ભોગ બનનાર હોવાથી, હું કેસની હકીકતો અને સંજોગોથી વાકેફ છું, તેથી હાલની અરજીના સમર્થનમાં હાલનું સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

૨. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મૃતકના મૃત્યુના અનુસંધાને, અરજદાર સામે ભારતીય ન્યાય સંહિતાની કલમ ૧૦૮, ૩૫૧(૩) અને ૫૪ તેમજ મની લેવિંગ એક્ટની કલમ ૫, ૪૦ અને ૪૨ હેઠળના ગુનાઓ માટે મૂળી પોલીસ સ્ટેશન, સુરેન્દ્રનગર ખાતે સી.આર. નં. ૧-૧૧૨૧૧૦૩૫૨૬૦૦૮૫/૨૦૨૬ થી તારીખ ૨૦.૩.૨૦૨૬ ના રોજ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી.

૩. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે હાલમાં અરજદારો અને મારી વચ્ચેનો વિવાદ સુખદ રીતે ઉકેલાઈ ગયો છે, હવે અમારી વચ્ચે કોઈ

અદાવત કે ફરિયાદ રહેતી નથી, સંજોગોના આ ગણ હેઠળ, જો નામદાર કોર્ટ અરજદાર પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૪. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા પુત્ર સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ મિત્રતાના આધારે અરજદાર પાસેથી પૈસા ઉછીના લીધા હતા અને દેવાયતભાઈને કોઈ રકમ કે વ્યાજ ચૂકવ્યું ન હતું અને વધુમાં દેવાયતભાઈએ પણ હવે મારા પુત્રના દુઃખદ અવસાનના કારણે પોતાના પૈસા જતા કર્યા છે અને તે રીતે પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન થયું છે.

૫. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા પુત્ર સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ અથવા પરિવારના સભ્યોએ હાલના અરજદારોની તરફેણમાં કોઈ દસ્તાવેજ કે બાનાખત કર્યું નથી અને જમીન/મિલકતનો કબજો પણ અમારી પાસે જ છે, તે રીતે અમારી વચ્ચે મામલો થાળે પડ્યો છે.

૬. હું વધુમાં જણાવું છું કે આ સુખદ સમાધાનને ધ્યાનમાં રાખીને, જો નામદાર કોર્ટ બીએનએસએસ ની કલમ ૫૨૮ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને હાલના અરજદારો પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૭. હું કોઈપણ અયોગ્ય દબાણ વિના મારી મુક્ત ઈચ્છા અને મરજીથી આ સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

ખાતરી

પર જે જણાવેલ છે તે મારી જાણકારી, માન્યતા અને માહિતી મુજબ સાચું છે અને હું માનું છું કે તે સાચું છે.”

૭. મૂળ ફરિયાદી-વિપુલભાઈ ઈશ્વરભાઈ બાવળિયા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલું સોગંદનામું નીચે મુજબ વંચાય છે:

“હું, નીચે સહી કરનાર વિપુલભાઈ ઈશ્વરભાઈ બાવળિયા, પુરુષ, ઉંમર વર્ષ ૩૩, રહેવાસી ગઢડા, તા. મૂળી, સુરેન્દ્રનગર આથી સોગંદપૂર્વક નીચે મુજબ જાહેર કરું છું:

૧. હાલના કેસનો ફરિયાદી હોવાથી, હું કેસની હકીકતો અને સંજોગોથી વાકેફ છું, તેથી હાલની અરજીના સમર્થનમાં હાલનું સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

૨. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મેં અરજદાર સામે ભારતીય ન્યાય સંહિતાની કલમ ૧૦૮, ૩૫૧(૩) અને ૫૪ તેમજ મની લેવિંગ એક્ટની કલમ ૫, ૪૦ અને ૪૨ હેઠળના ગુનાઓ માટે મૂળી પોલીસ સ્ટેશન, સુરેન્દ્રનગર ખાતે સી.આર. નં. ૧-૧૧૨૧૧૦૩૫૨૬૦૦૮૫/૨૦૨૬ થી તારીખ ૨૦.૩.૨૦૨૬ ના રોજ એફ.આઈ.આર. નોંધાવી હતી.

૩. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે હાલમાં અરજદારો અને મારી વચ્ચેનો વિવાદ સુખદ રીતે ઉકેલાઈ ગયો છે, હવે અમારી વચ્ચે કોઈ

અદાવત કે ફરિયાદ રહેતી નથી, સંજોગોના આ ગણ હેઠળ, જો નામદાર કોર્ટ અરજદાર પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૪. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા ભાઈ સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ મિત્રતાના આધારે અરજદાર પાસેથી પૈસા ઉછીના લીધા હતા અને દેવાયતભાઈને કોઈ રકમ કે વ્યાજ ચૂકવ્યું ન હતું અને વધુમાં દેવાયતભાઈએ પણ હવે મારા ભાઈના દુઃખદ અવસાનના કારણે પોતાના પૈસા જતા કર્યા છે અને તે રીતે પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન થયું છે.

૫. હું જણાવું છું અને રજૂઆત કરું છું કે મારા ભાઈ સ્વર્ગસ્થ ગોપાલભાઈએ અથવા પરિવારના સભ્યોએ હાલના અરજદારોની તરફેણમાં કોઈ દસ્તાવેજ કે બાનાખત કર્યું નથી અને જમીન/મિલકતનો કબજો પણ અમારી પાસે જ છે, તે રીતે અમારી વચ્ચે મામલો થાળે પડ્યો છે.

૬. હું વધુમાં જણાવું છું કે આ સુખદ સમાધાનને ધ્યાનમાં રાખીને, જો નામદાર કોર્ટ બીએનએસએસ ની કલમ ૫૨૮ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને હાલના અરજદારો પૂરતી એફ.આઈ.આર. રદ કરવા મહેરબાની કરે, તો મને કોઈ વાંધો નથી.

૭. હું કોઈપણ અયોગ્ય દબાણ વિના મારી મુક્ત ઈરછા અને મરજીથી આ સોગંદનામું દાખલ કરું છું.

ખાતરી

ઉપર જે જણાવેલ છે તે મારી જાણકારી, માન્યતા અને માહિતી મુજબ સાચું છે અને હું માનું છું કે તે સાચું છે.”

૮. પ્રસ્તુત કેસમાં માનવ જીવનની હાનિ સામેલ હોવાથી, આ અદાલતે પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા સમાધાનના આધારે માત્ર આ બાબતનો નિકાલ કરવાને બદલે, રદ કરવાની અરજ ધ્યાને લેતા પહેલાં કેસના ગુણદોષની પણ તપાસ કરી છે.

૯. મૃતકના ભાઈ એટલે કે વિપુલભાઈની ફરિયાદ પર નોંધાયેલી એફઆઈઆરમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો મુજબ એવો આક્ષેપ છે કે, ઝેર પીતા પહેલાં મૃતક એટલે કે ગોપાલભાઈએ આરોપીઓ સામેના આક્ષેપોનું વર્ણન કરતો એક વીડિયો રેકૉર્ડ કર્યો હતો. એવો આક્ષેપ છે કે મૃતકે હાલના અરજદાર સહિત વિવિધ વ્યક્તિઓ પાસેથી પૈસા ઉછીના લીધા હતા, જેમને વાદગ્રસ્ત એફઆઈઆરમાં આરોપી નં. ૧ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા છે, અને સદર લોનની સુરક્ષા માટે મૃતકનું ખેતર ગિરવે મૂકવામાં આવ્યું હતું. એવો વધુમાં આક્ષેપ છે કે મૃતકે રૂ. ૩ લાખની રકમ ઉછીની લીધી હતી અને અંદાજે રૂ. ૩૬ લાખ ચૂકવી દીધા હોવા છતાં, આરોપીઓ હજુ પણ વધારાની રૂ. ૩ લાખની રકમ માંગી રહ્યા હતા. ફરિયાદપક્ષના જણાવ્યા મુજબ, મૃતકે બાકીની રકમની વ્યવસ્થા કરવા માટે સમય માંગ્યો હોવા છતાં, હાલના અરજદારોએ તેમને ધમકી આપવાનું અને હેરાન કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું.

૧૦. આ અદાલતે (૨૦૧૯) ૩ એસ.સી.સી. ૩૧૫ માં રિપોર્ટ થયેલા એમ. અર્જુનન વિ. સ્ટેટ રેપ્રેઝેન્ટેડ બાય ઇટ્સ ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા નિર્ણયનો પણ સંદર્ભ લીધો છે, જેમાં સમાન પરિસ્થિતિમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે મૃતક દ્વારા લખાયેલી સુસાઈડ નોટ આર્થિક તંગીને પહોંચી વળવાની અસમર્થતા અને ઉછીની રકમ પરત ચૂકવવાની તેમની અસમર્થતાનો ઉલ્લેખ કરે છે અને મૃતક પર ચુકવણી માટે દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેઓ નાણાકીય મુશ્કેલીનો સામનો કરી રહ્યા હતા. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સુસાઈડ નોટ એવું દર્શાવતી નથી કે અપીલકર્તા દ્વારા કોઈ ઉશ્કેરણી કરવામાં આવી હતી જેના કારણે મૃતકને આત્મહત્યા કરવા જેવા આત્યંતિક પગલાં લેવાની ફરજ પડી હતી. સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં ઠરાવ્યું કે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુનાના આવશ્યક તત્વો આ છે: (૧) દુષ્પ્રેરણ; (૨) મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે મદદ કરવાનો અથવા ઉશ્કેરવાનો અથવા પ્રેરિત કરવાનો આરોપીનો ઇરાદો. ગાળો બોલીને અપમાનજનક ભાષાનો ઉપયોગ કરીને મૃતકનું અપમાન કરવાનું આરોપીનું કૃત્ય, પોતાની મેળે, આત્મહત્યાનું દુષ્પ્રેરણ ગણાશે નહીં. એવા પુરાવા હોવા જોઈએ જે સૂચવવા સક્ષમ હોય કે આરોપીએ આવા કૃત્ય દ્વારા મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવાનો ઇરાદો રાખ્યો હતો. જ્યાં સુધી આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણી/દુષ્પ્રેરણના તત્વો સંતોષાય નહીં, ત્યાં સુધી આરોપીને આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે જવાબદાર ગણી શકાય નહીં.

૧૧. આ અદાલતે એસએલપી (ક્રિમિનલ) નં. ૪૬૪૪/૨૦૨૫ માં ધીરુભાઈ નાનજીભાઈ પટેલ લોટવાળા વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા નિર્ણયનો પણ સંદર્ભ લીધો છે, જેમાં સમાન વાસ્તવિક પરિસ્થિતિમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જો કોઈ લેણદાર કાયદેસર રીતે લેણી નીકળતી રકમ પરત ચૂકવવાની માંગણી કરવા માટે દેવાદારને માત્ર ફોન કરે છે, તો આવું કૃત્ય, પોતાની મેળે, એવો કોઈ ગુનો બનતું નથી કે જેથી લેણદાર સામે કાર્યવાહી કરી શકાય.

૧૨. આ અદાલતે મહેન્દ્ર અવાસે વિ. સ્ટેટ ઓફ એમ.પી., (૨૦૨૫) ૪ એસ.સી.સી. ૮૦૧ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા નિર્ણયનો સંદર્ભ લીધો છે જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“૧૬. કલમ ૩૦૬ આઈપીસી ના દાયરામાં કેસ લાવવા માટે આત્મહત્યાનો કેસ હોવો જોઈએ અને સદર ગુનો આચરવામાં, જે વ્યક્તિએ આત્મહત્યાનું દુષ્પ્રેરણ કર્યું હોવાનું કહેવાય છે તેણે ઉશ્કેરણીના કૃત્ય દ્વારા અથવા આત્મહત્યા આચરવામાં સરળતા રહે તે માટે ચોક્કસ કૃત્ય કરીને સક્રિય ભૂમિકા ભજવી હોવી જોઈએ. તેથી, સદર ગુનાનો આરોપ ધરાવતી વ્યક્તિ દ્વારા દુષ્પ્રેરણનું કૃત્ય આઈપીસી ની કલમ ૩૦૬ હેઠળ દોષિત ઠરે તે પહેલાં ફરિયાદપક્ષ દ્વારા સાબિત અને સ્થાપિત થવું જોઈએ.

૧૭. એમ. મોહન વિ. સ્ટેટ [એમ. મોહન વિ. સ્ટેટ, (૨૦૧૧) ૩ એસ.સી.સી. ૬૨૬ : (૨૦૧૧) ૨ એસ.સી.સી. (ક્રિ) ૧] એ રમેશ કુમાર વિ. સ્ટેટ ઓફ છત્તીસગઢ [રમેશ કુમાર વિ. સ્ટેટ ઓફ છત્તીસગઢ, (૨૦૦૧) ૯ એસ.સી.સી. ૬૧૮ : ૨૦૦૨ એસ.સી.સી. (ક્રિ) ૧૦૮૮] નું અનુસરણ કર્યું હતું, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

‘જ૧. આ અદાલતે રમેશ કુમાર [રમેશ કુમાર વિ. સ્ટેટ ઓફ છત્તીસગઢ, (૨૦૦૧) ૯ એસ.સી.સી. ૬૧૮ : ૨૦૦૨ એસ.સી.સી. (ક્રિ) ૧૦૮૮] ના એસસીસી પેરા ૨૦ માં “ઉશ્કેરણી” ના અર્થના વિવિધ પાસાઓની તપાસ કરી છે. પેરા ૨૦ નીચે મુજબ વંચાય છે: (એસસીસી પૃ. ૬૨૯)

“૨૦. ઉશ્કેરણી એટલે કોઈ “કૃત્ય” કરવા માટે પ્રેરિત કરવું, આગળ ધપાવવું, ઉશ્કેરવું અથવા પ્રોત્સાહિત કરવું. ઉશ્કેરણીની જરૂરિયાત પૂરી કરવા માટે જો કે એ જરૂરી નથી કે તે અસર માટે વાસ્તવિક શબ્દોનો ઉપયોગ થવો જોઈએ અથવા ઉશ્કેરણી શું છે તે આવશ્યકપણે અને ચોક્કસપણે પરિણામનું સૂચક હોવું જોઈએ. તેમ છતાં પરિણામને ઉશ્કેરવાની વાજબી નિશ્ચિતતા સ્પષ્ટ થવા સક્ષમ હોવી જોઈએ. પ્રસ્તુત કેસ એવો નથી જ્યાં આરોપીએ પોતાના કૃત્યો અથવા ભૂલ દ્વારા અથવા આચરણના સતત પ્રવાહ દ્વારા એવા સંજોગો ઊભા કર્યા હોય કે મૃતક પાસે આત્મહત્યા

કરવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ ન બચ્યો હોય જેમાં ઉશ્કેરણીનું અનુમાન કરી શકાયું હોત. પરિણામો વાસ્તવમાં અનુસરે તેવા ઇરાદા વિના ગુસ્સા અથવા લાગણીના આવેશમાં બોલાયેલો શબ્દ ઉશ્કેરણી કહી શકાય નહીં.”

સદર કેસમાં આ અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે રેકૉર્ડ પર કોઈ પુરાવા અને સામગ્રી ઉપલબ્ધ નથી જ્યાંથી અપીલકર્તા-આરોપીએ સીમા (તેમાં અપીલકર્તાની પત્ની) દ્વારા આત્મહત્યા કરવા માટે દુષ્પ્રેરણ કર્યું હોવાનું અનુમાન અનિવાર્યપણે દોરી શકાય.’

૧૮. ત્યારબાદ, આ અદાલતે એમ. મોહન [એમ. મોહન વિ. સ્ટેટ, (૨૦૧૧) ૩ એસ.સી.સી. ૬૨૬ : (૨૦૧૧) ૨ એસ.સી.સી. (કિ) ૧] માં ઠરાવ્યું:

‘જપ. ધારાસભાનો ઇરાદો અને આ અદાલત દ્વારા નક્કી કરાયેલા કેસોનો સિદ્ધાંત સ્પષ્ટ છે કે કલમ ૩૦૬ આઈપીસી હેઠળ કોઈ વ્યક્તિને દોષિત ઠેરવવા માટે ગુનો કરવાનો સ્પષ્ટ ગુનાહિત માનસ (મેન્સ રિયા) હોવો જોઈએ. તેમાં સક્રિય કૃત્ય અથવા સીધા કૃત્યની પણ જરૂર છે જેના કારણે મૃતકને કોઈ વિકલ્પ ન દેખાતા આત્મહત્યા કરવા તરફ દોરી ગયું અને આ કૃત્ય મૃતકને એવી સ્થિતિમાં ધકેલવાના ઇરાદા સાથે કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ કે તેણે આત્મહત્યા કરી લીધી.’ (ભારપૂર્વક જણાવેલ)

૧૯. ઉપર ઠરાવ્યા મુજબ, ઉશ્કેરણીની જરૂરિયાતને સંતોષવા માટે આરોપીએ પોતાના કૃત્ય અથવા લોપ દ્વારા અથવા વર્તણૂકના સતત પ્રવાહ દ્વારા એવા સંજોગો ઊભા કર્યા હોવા જોઈએ કે મૃતક પાસે આત્મહત્યા કરવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ ન બચ્યો હોય. એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પરિણામો વાસ્તવમાં અનુસરે તેવા ઈરાદા વિના ગુસ્સા અને લાગણીના આવેશમાં બોલાયેલો શબ્દ ઉશ્કેરણી કહી શકાય નહીં.

૨૦. પ્રસ્તુત કેસની હકીકતો પર ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત લાગુ કરતાં, અમને ખાતરી થાય છે કે અપીલકર્તા સામે કલમ ૩૦૬ આઈપીસી હેઠળ આરોપો ઘડવા માટે કોઈ આધાર નથી. જો આપણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સૌથી ઉચ્ચતમ સ્તરે લઈએ તો પણ આ પરિસ્થિતિ છે. સુસાઈડ નોટનું વાંચન દર્શાવે છે કે અપીલકર્તા રિતેશ મલાકારને ધરિલી અને મૃતક દ્વારા ખાતરી આપેલ લોન પરત ચૂકવવા માટે મૃતકને કહી રહ્યો હતો.

૨૧. એવું કહી શકાય નહીં કે અપીલકર્તાએ પોતાના નોકરીદાતાના કહેવાથી બાકી લોન વસૂલવાની પોતાની ફરજ બજાવીને મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યો હોવાનું કહી શકાય. તેવી જ રીતે, ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ સાથે પણ, જેમાં ઉપર ભાર મૂકેલા ભાગો સામેલ છે. શાબ્દિક રીતે લેવામાં આવે તો પણ, એવું કહી શકાય નહીં કે અપીલકર્તાએ આત્મહત્યાના દુષ્પ્રેરણનો ઈરાદો રાખ્યો હતો.”

૧૩. સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપરોક્ત નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, પક્ષકારોએ વિવાદનો સુખદ ઉકેલ લાવ્યો છે અને ફરિયાદી તેમજ ભોગ બનનાર બંનેએ વાદગ્રસ્ત એફઆઈઆર રદ કરવા માટે પોતાની સંમતિ આપી છે તે હકીકત સાથે જોડાઈને, ઉપર નોંધ્યા મુજબ, અને વધુમાં એ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને કે સહ-આરોપીઓ પૂરતી એફઆઈઆર સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૮૨૬૩/૨૦૨૬ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૬.૦૭.૨૦૨૬ ના હુકમ દ્વારા આ કોર્ટ દ્વારા પહેલેથી જ રદ કરવામાં આવી છે, આ કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય છે કે હાલના અરજદાર સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપવાથી કોઈ અર્થ સધાશે નહીં.

૧૪. કેસની સમગ્ર હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતનો એવો અભિપ્રાય છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી એ નિર્રથક કવાયત હશે અને કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન થશે.

૧૫. પરિણામે, હાલની અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. મૂળી પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લો સુરેન્દ્રનગર ખાતે નોંધાયેલી ૧-સી.આર. નં. ૧૧૨૧૧૦૩૫૨૬૦૦૯૫/૨૦૨૬ વાળી એફઆઈઆર તેમજ તેમાંથી ઉદ્ભવતી તમામ આનુષંગિક કાર્યવાહી, આથી અરજદારો પૂરતી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. તદનુસાર નિયમ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે. સીધી સેવા (ડાયરેક્ટ સર્વિસ) ની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

(એમ. કે. ઠક્કર, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====